

4617

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

ΤΗΣ ΜΙΑΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΚΑΙ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ Ὀρθοδόξους.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ.
ΕΝ Τῶ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚῶ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙῶ

1849

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

**ΤΗΣ ΜΙΑΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΚΑΙ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ**

Πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ Ὀρθοδόξους.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ.

ΕΝ ΤΩ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚῳ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙῳ

1849

ΠΑΣΙ ΤΟΙΣ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΕΝ ΑΓΙΩ ΠΝΕΥΜΑΤΙ ΑΓΑΠΗ-
ΤΟΙΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΣΠΟΥΔΑΣΤΟΙΣ ΗΜΙΝ ΑΔΕΛΦΟΙΣ ΑΓΙΟΙΣ
ΑΡΧΙΕΡΕΥΣΙ, ΤΩ ΤΕ ΠΕΡΙ ΑΥΤΟΥΣ ΕΥΛΑΒΕΣΤΑΤΩ
ΚΑΗΡΩ, ΚΑΙ ΠΑΣΙ ΤΟΙΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΙΣ ΓΝΗΣΙΟΙΣ ΤΕ-
ΚΝΟΙΣ ΤΗΣ ΜΙΑΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΣΟΛΙ-
ΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, ΤΟΝ ΕΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙ ΑΓΙΩ ΑΔΕΛ-
ΦΙΚΟΝ ΑΣΠΑΣΜΟΥ, ΚΑΙ ΠΑΝ ΑΓΑΘΟΝ ΠΑΡΑ ΘΕΟΥ
ΚΑΙ ΣΩΤΗΡΙΟΝ

ΤΟΙΣ τὸ σωτήριον ὄνομα τοῦ Δεσπότου τῶν
ἀπάντων Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐπιγραφομένοις,
καὶ χριστιανικῇ πολιτείᾳ ἀληθεῖ καὶ ἀνυποκρίτῳ
στοιχεῖν ἐπαγγελιομένοις, πρῶτιστον ὁμολογουμέ-
νως καὶ κυριώτατον καθέστηκε γνῶρισμα ἢ τῶν
ἐν Εὐαγγελίοις θείων αὐτοῦ ἐντολῶν ἀπαρέγκλιτος
φυλακῆ, ἐν αἷς τῶν εἰς αὐτὸν πιστευόντων τὸ πο-
λίτευμα τέλειον, καὶ πάσης μὲν Ἑθνικῆς δυσσεβείας
καὶ βεβηλότητος καθαρεῦον, πάσης δὲ Ἰουδαϊκῆς
ἀτελείας καὶ ταπεινότητος ὑπερανεστηκός διέτα-
ξεν ὁ Θεάνθρωπος Νομοθέτης. Ὁ μὲν γὰρ διὰ Μω-
σέως δοθεὶς νόμος σκιάν εἶχε τῶν μελλόντων, κα-
τὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον, διὰ τὸ ἀτελές καὶ νη-
πιῶδες τῶν δεξαμένων· αὐτὸς δὲ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ
καὶ Θεὸς ἡμῶν, ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων ἐπὶ τῆς
γῆς ὄρθεις, καὶ τοῖς ἀνθρώποις εἰς τὸ σῶσαι τὸν
ἄνθρωπον συναναστραφεὶς, τὸν διὰ Μωσέως δοθέν-
τα νόμον ἐπλήρωσε, καὶ δέδωκεν ἡμῖν τοῖς ἐν πί-

SISMANOGLIO

σται τελείαις τὴν ἐπίγνωσιν τῶν τελειοτέρων νόμων τῆς χάριτος καὶ τῆς ἀληθείας. "Ὅτι, φησιν, ὁ νόμος διὰ Μωσέως ἐδόθη, ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο,,. Σύμφωνα δὲ τοῖς θείοις αὐτοῦ ἐντάλμασι, τῶν τε Χριστοκηρύκων Ἀποστόλων, καὶ τῶν Πνευματοφόρων Πατέρων, Θεσπισάντων, καὶ τὴν κατὰ Χριστὸν πολιτείαν τῷ Χριστεπωνύμῳ πληρώματι Θεοπνεύστως συστησαμένων, καὶ ταύτην ἱεροῖς ὄροις καὶ κανόσι καὶ παραδόσεσιν ἁγίαις κρατυνάντων, τούτοις ἅπασιν, οἷς παρέλαβεν ἐπομένη καὶ ἡ ἁγία ἡμῶν Ἐκκλησία, ἣν ποτέ τινα τῶν θείων παραγγελμάτων κατίδη καινοτομούμενα, καὶ ἑτεροδιδασκαλίαις καὶ παρεξηγήσεσι παραχαραττόμενα, οὐ διαλείπει ἀξιοχρέως ὑψοῦσα τὴν φωνήν, καὶ τὰς καινοτομίας ἐξελέγχουσα, καὶ τὰς ἐναντιοφωνίας στηλιτεύουσα, ταῖς ἀπὸ τῶν θείων λόγων καὶ τῶν Πατρικῶν καὶ Συνοδικῶν κανόνων ἀποδείξεσιν, ὃ δὴ καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἔγνω ποιήσασθαι, προνοία κεινημένη τῶν πνευματικῶν αὐτῆς τέκνων, ὅπως ἂν τὰ θεοπαράδοτα καὶ πατρῶα ὄρια βέβαια καὶ ἀσάλευτα παρ' αὐτοῖς συντηρῶνται. Ἀνέστησαν γὰρ ἤδη τινὲς καθ' ἡμᾶς, ὡς ἔγνωμεν, οὐ μόνον φρονοῦντες καὶ λέγοντες, ἀλλὰ καὶ ἐν ἐκτύποις ἐγκυκλίοις καὶ ἄλλοις δημοσιεύοντες, ὡς οὐκ ἀπείρηται ὅλως ὑπὸ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν πίστεως ὀμνύειν τοὺς Χριστιανούς ἐν τοῖς δικαστηρίοις, ἀλλ' ἔξεστιν ἀπροκριματίστως, καὶ ὁσίως ὀρκωμοτεῖν, τοὺς τε λαϊκοὺς καὶ τοὺς Ἱερωμένους αὐτούς, καὶ τοὺς τῷ κόσμῳ ἀποταξαμένους μοναχοὺς, καὶ ταῦτα ἐπὶ τῶν θείων Εὐαγγελίων. Ἐπισυνιστῶσι δὲ

τῆς κακόφρονος αὐτῶν γνώμης τὴν πρότασιν, οὐ μόνον διαστρέφοντες παντοίως τὰς Γραφικὰς καὶ Πατρικὰς ῥήσεις καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν, ἀλλὰ καὶ παραδείγματα τινα τῶν νεωτέρων δῆθεν εἰσάγοντες, ἐν οἷς ἀξιοῦσι νόμον ποιήσασθαι τὴν τοῦ θείου νόμου παράβασιν, μὴ νοῦντες μήτε ἂ λέγουσι, μήτε περὶ τίνων διαβεβαιοῦνται. καὶ βιβλῆριον δὲ σαπρὸν περισύρεται, περὶ ὄρκου ἐπιγραφόμενον, πατὴρ μὲν ἀνωνύμου, σκότιον γέννημα, τῆς αὐτῆς δὲ καὶ χείρονος καινοφανοῦς κακοφροσύνης βλάσφημος συρράφη, χαρακτηρίζουσα τὸ ἀνπαρτικὸν κατὰ τῆς ὑγιαίνουσας Εὐαγγελικῆς διδασκαλίας φρόνημα. Λέγει γὰρ ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ἐναντίον, φεῦ! τῆς μὴ ὁμῶσαι ὅλως θείας αὐτοῦ ἐντολῆς, ὤμοσε, κρινόμενος ἐνώπιον τοῦ Ἀρχιερέως· καθάπτεται δὲ καὶ τῆς Ἐκκλησίας, ὡς δῆθεν συμφώνως τῇ Ῥωμαϊκῇ νομοθεσίᾳ ἀνέκαθεν τὸν ὄρκον νομοθετησάσης· καὶ τὰς Θείας δὲ καὶ Οἰκουμενικὰς Συνόδους εἰσάγει, τοὺς ἑαυτῶν Θεοπνεύστους κανόνας ἀμοιβαίως ἀνατρεπούσας (οἷον, φησὶ, καὶ ἡ Β'. Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἀνέτρεψε καὶ παρέβη τὸν τῆς Α'. κανόνα, ἀπαγορεύοντα τὴν μετάθεσιν τῶν Κληρικῶν), καὶ ἄλλα τοιαῦτα δύσφημα καὶ ἀνέσια ληρεῖ καὶ παραπαίει, πρὸς τὸ ἀποδείξαι τοὺς ἱεροὺς Ἀποστόλους ἀντιφάσκοντας τῇ Εὐαγγελικῇ νομοθεσίᾳ, καὶ τούτοις πάλιν τὰς ἁγίας Συνόδους, καὶ ταύταις δὲ τοὺς Θεοφόρους Πατέρας, καὶ τούτους αὖθις ἀντιλέγοντας πρὸς τε τὰς Συνόδους, καὶ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς ἑαυτούς· καὶ ὅλως ὁ τοῦ συρράματος τούτου σκοπὸς ἀποβλέπει πρὸς ἀ-

νατροπήν τοῦ κύρους τῶν θείων ἡμῶν Πατέρων, καὶ διαστροφήν καὶ παρερμηνείαν τῶν θείων Συνόδων, καὶ πρὸς φαυλισμὸν καὶ συκοφαντίαν τῆς ἀκηράτου διδασκαλίας τῆς μιᾶς, ἁγίας καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ἣν οὐκ ἔφριξεν ὁ δαίμων βιβλογράφος ὀνομάσαι καὶ κοινωνίαν ἔτι ἀπὸ τῶν Ἀποστολικῶν χρόνων συγκειμένην, ἐκ διεφθαρμένων λαϊκῶν καὶ Κληρικῶν. Ἄλλ' οὗτος μὲν, καὶ εἴτις ἄλλος ὁμοίως ἐτεροδιδασκαλεῖ, καὶ μὴ προσέρχεται ὑγιαίνουσι λόγοις τοῖς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῆ κατ' εὐτέβειαν διδασκαλία, τετύφωται, μηδὲν ἐπιστάμενος, ἀλλὰ νοσῶν περὶ ζητήσεις καὶ λογαμαχίας. “Καὶ δώη αὐτοῖς ὁ Θεὸς μετάνοιαν εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας,,! ὁ δὲ στερεὸς θεμέλιος τῆς Εὐαγγελικῆς Νομοθεσίας ἔστηκεν ἀκράδαντος εἰς αἰῶνας.

Πρῶτον μὲν γὰρ αὐτὸς ὁ τῆς Πίστεως ἡμῶν ἀρχηγὸς καὶ τελειωτὴς Ἰησοῦς Χριστὸς, τὴν τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου ἀτέλειαν συμπληρῶν, ἐντέλλεται οὕτως. “Ἀκούσατε ὅτι ἐρρέθη ταῖς ἀρχαίοις· οὐκ ἐπιορκήσεις, ἀπαδώσεις δὲ τῷ Κυρίῳ τοὺς ὄρκους σου. ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ὀμόσαι ὅλως. . . ἔστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν Ναὶ, ἢ ναὶ· Οὐ, οὐ· τὸ δὲ περισσὸν ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστίν,, (τούτέστιν ἐκ τοῦ διαβόλου, ὡς οἱ Θεηγόροι πατέρες διερμηνεύουσιν.) Ὁ δὲ θεῖος Ἀπόστολος Ἰάκωβος, πρῶτιστον καὶ μέγιστον παράγγελμα τοῖς εὐσεβέσι τὸ μηδένα ὄρκον ὀμνύειν διαγορευῶν “Πρὸ πάντων, λέγει, ἀδελφοί μου, μὴ ὀμνύετε μήτε τὸν οὐρανὸν, μήτε τὴν γῆν, μήτε ἄλλον τινὰ ὄρκον κ.τ.λ.,. Τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ῥήσεις τῶν Ἀποστολικῶν διαταγῶν ἐπα-

ναλαμβάνουσι διαῤῥήδην. Ἡ δὲ ἁγία Οἰκουμενικὴ ΣΤ'. Σύνοδος, ἐπικυροῦσα τοὺς κανόνας τοῦ μεγάλου Βασιλείου, συνεπικυρεῖ καὶ διατάσσει καὶ τὸν Ι'. κανόνα τοῦ οὐρανοφάντορος τούτου Πατρὸς, ἐν ᾧ ἀπαγορεύεται ὁ ὄρκος τῶν Κληρικῶν, καὶ τὸν ΚΘ'. τοῦ αὐτοῦ, ἐν ᾧ διαγορεύεται καθόλου πρὸς πάντας τοὺς Χριστιανούς. “Καθάπαξ μὲν οὖν ὁ ὄρκος ἀπηγόρευεται,,. Ὡσαύτως καὶ ἡ ἁγία Οἰκουμενικὴ Ζ'. Σύνοδος ἐν τῇ Η'. πράξει ἀποφαίνεται. “Ὅρκω μὴ ἐθίσωμεν τὸ στόμα ἡμῶν, ἀλλὰ τῆς Κυριακῆς φωνῆς ἀκούσωμεν λεγούσης, “Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ὀμόσαι ὅλως,,. Ἀμφότεραι δὲ αἱ ῥήσεις ἐκ τῆς Θεοπνεύστου γραφῆς, τὸ μὲν ὄρκω μὴ ἐθίσωμεν τὸ στόμα ἡμῶν, ἐκ τῆς σοφίας τοῦ Σειράχ, τὰ δὲ λοιπὰ ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου. Ἀλλὰ καὶ ἰδίως οἱ θεῖοι Πατέρες ἡμῶν, οἱ τῆς Ἐκκλησίας φωστῆρες καὶ διδασκαλοὶ ἀπαγορεύουσι τὸν ὄρκον, οἷον αὐτὸς τε πάλιν ὁ μέγας Βασίλειος, πολλαχοῦ τῶν ἱερῶν αὐτοῦ συγγραφῶν, καὶ τὸ πυρίπνου στόμα τῆς Θεολογίας, ὁ θεῖος Γρηγόριος (ἐν ταῖς στιχηροῖς) λέγων, “Ὅρκου δὲ τί χειρὸν; οὐδέν,,. Καὶ πάλιν “Οὐκ ἐπιορκήσεις, ἐκεῖνος (ὁ νόμος ὁ πάλαι φησί). Σὺ δὲ (Χριστὸς κελεύει) οὐδὲ ὀμῆ τὴν ἀρχὴν, οὐ μικρὸν, οὐ μεῖζον, ὡς τοῦ ὄρκου τὴν ἐπιορκίαν τίκτοντος,, (λογ. εἰς τὸ Πάσχα). Καὶ ὁ θεῖος δὲ Χρυσόστομος (ἐν τῷ πρὸς Δημήτριον μονάζοντα λόγῳ α'.) φησίν. “Εἰ γὰρ καὶ τὸ ὀμνύειν, καὶ εὐορκῆ τις, ἔγκλημα, καὶ ἐντολῆς παράβασις, ποῦ τὴν ἐπιορκίαν θήσομεν; εἰ γὰρ τὸ περισσὸν τοῦ ναὶ καὶ τοῦ οὐ ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστίν, τὸ καὶ τούτου πε-

ρισσότερον τίνος ἔσται λοιπόν; „ Πλείστα δ' ὅσα καὶ ἐν τοῖς εἰς τοὺς Ἀνδριάντας χρυσηλάτοις αὐτοῦ λόγοις κατὰ τῶν ὀρκωμοτούντων ἀνακηρύττει οἷον “ Σὺ δέ, εἰ μηδὲν ἕτερον, αὐτὸ γοῦν τὸ βιβλίον αἰδέσθητι, ὃ προτείνεις εἰς ὄρκον, καὶ τὸ Εὐαγγέλιον, ὃ μετὰ χειρᾶς φέρων κελεύεις ὀμνύναι, ἀνάπτυξον, καὶ ἀκούσας τὶ περὶ ὀρκῶν ὁ Χριστὸς ἐκεῖ διαλέγεται, φρίξον καὶ ἀπόστηθι. Σὺ δὲ τὸν νόμον τὸν κωλύοντα ὀμνύναι, τοῦτον ὄρκον ποιεῖς, ὡς τῆς ὑβρεως, ὡς τῆς παρανοίας, „! καὶ πάλιν. “ Παρεκάλεσα πρώην ὑμᾶς τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου λαβόντας (κατὰ διάνοιαν) ἀποτετριμένην . . . οὕτως ἀπελθεῖν οἴκαδε ἕκαστον, καὶ νομίζειν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ὄραν αὐτὴν φωνὴν ἀφείσαν, καὶ λέγουσαν, μισήσατέ μου τὸν σφαγέα, τὸν ὄρκον, ὅπερ ἔλεγχος οὐκ ἐποίησε, τοῦτο ὄρκος ἐποίησεν. . . ὅπερ θυμὸς τυραννικὸς οὐκ ἴσχυσεν, τοῦτο εὐορκίας ἀνάγκη παρεσκεύασεν, „. Ὅθεν μελωδεῖ καὶ ἡ Ἐκκλησία „ Εἴθε μὴ ὀμοσας, Ἡρώδη ἀνομε „. Ὡσαύτως ἀπαγορεύουσι τὸν ὄρκον καὶ πᾶς μονοθεοῦ τῶν Θεοφόρων ἡμῶν Πατέρων ὁ Ἰερώτατος θιάσος. Καὶ πᾶσα δὲ ἡ ἀρχαία παράδοσις, τὸν ὄρκον ὡς ἐναντίον τῆς Εὐαγγελικῆς νομοθεσίας φευκτέον ὅση δύναμις ἀνέκαθεν παραδέδωκε. Διὸ καὶ πᾶν τὸ πλήρωμα τῶν Ὀρθοδόξων τὴν ἐπὶ τῶν θείων Εὐαγγελίων ἐν τοῖς δικαστηρίοις μάλιστα ὀρκωμοσίαν ὡς βαρύτερον ἄγος φρίττει καὶ δέδοικεν. Ἐκ γὰρ τοῦ ὀρκου τίκεται ἡ ἐπιορκία, ἣτις ἐστὶν ἄρνησις Θεοῦ κατὰ τὸν θεῖον Χρυσόστομον. Οὕτω τοίνυν αὐτοῦ τε τοῦ τὸν πάλαι νόμον νομοθετήσαντος Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,

καὶ τὸ μηδ' ὀμόσαι ὅλως ἐν τῷ νόμῳ τῆς χάριτος ἐντελλομένου, καὶ τῆς Ἀποστολικῆς φωνῆς Θεοπνεύστως τοῦτ' αὐτὸ παρακελευούσης, ὡσαύτως καὶ τῶν ἐνδόξων καὶ Θεοφόρων ἡμῶν Πατέρων τὸ παντὸς ὄρκου ἀπέχεσθαι συμφώνως παραγγελλόντων, καὶ τῆς παραδόσεως διακηρυττούσης, ψεύδονται προφανῶς οἱ τὴν ὀρκωμοσίαν ὡς νενομοθετημένην, οὐχὶ παρὰ τῆς πολιτικῆς νομοθεσίας, ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτῆς τῆς ἱερᾶς ἡμῶν πίστεως παρεισάγοντες, οὐδὲ διακρίνουσιν ὅσον ἔλαθον ἑαυτοὺς, ἀντιτασσόμενοι κατὰ τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, τῇ καινοφανεῖ περὶ τοῦ ὀρκωμοτεῖν διδασκαλίᾳ περιπεσόντες· καίτοι γε καὶ αὐτῶν τῶν Ῥωμαϊκῶν νόμων αἱ διατάγαι αἱ τὸν ὄρκον ἐν τοῖς Χριστιανικοῖς δικαστηρίοις εἰσαγαγοῦσαι, ὅσα τε τῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων ἐκ τῆς ἱστορίας παραδείγματα καὶ ἐπιχειρήματα περιφέρουσιν οἱ τὸ τῆς ὀρκωμοσίας ἀνειμένον τε καὶ ἀκώλυτον ὡς ἐκ τῆς ἀγίας ἡμῶν Θρησκείας παρὰ τοῖς εὐσεβέσι τεθεσπισμένον πιστεύοντες καινοτομισταί· ταῦτα δὴ καὶ τὰ τοιαῦτα οὐδόλως ἰσχύουσιν ἀκυρῶσαι τὰς τοσαύτας Ἀποστολικὰς τε καὶ Πατρικὰς διατάξεις, καὶ πρὸ πάντων ἦν αὐτὸ τὸ Θεῖον στόμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἀπεφῆνατο ἐντολήν, “τὴν μὴ ὀμόσαι ὅλως, „. Μὴ μοι (φησὶ πάλιν ἡ χρυσηλάτος τοῦ Πνεύματος σάλπιγξ, ὁ Θεῖος Χρυσόστομος), μὴ μοι τὸν δεῖνα τὸν ἐπεικῆ εἴπης, τὸν σῶφρονα, τὸν εὐλαβῆ, τὸν εἰς ἱερωσύνην τελοῦντα (ὡς ὀμωμοκότα), ἀλλ' εἰ βούλει καὶ Ἡέτρον εἶναι τοῦτον, ἢ Παῦλον, ἢ Ἀγγελον ἐξ οὐρανοῦ καταβάντα, οὐδὲ γὰρ οὕτως ἐπιπτρέφομαι εἰς τὴν ἀξίαν τῶν προσώ-

πων νόμον γὰρ οὐχὶ δουλικόν, ἀλλὰ βασιλικόν ἀναγινώσκω ἐγὼ περὶ τῶν ὄρκων. ὅταν δὲ Βασιλέως ἀναγινώσκηται γράμματα, ἅπαν τὸ τῶν δούλων ἀξίωμα ἡσυχάζετω. Ἐάν μὲν γὰρ ἔχῃς εἰπεῖν ὅτι ὁ Χριστὸς ὀμνύναι ἐκέλευσε, ἢ ὅτι ὁ Χριστὸς οὐ κολάζει τοῦτο γινόμενον, δεῖξον καὶ πείθομαι. „ (Ἐν Κατηχήσει Α΄.) Διὰ ταῦτα ἡ καθόλου τοῦ Χριστοῦ ἁγία ἡμῶν Ἀνατολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, τὴν ἀρτίως ἀναφανείσαν καὶ δημοσιουθεῖσαν ψυχόληθρον καὶ κακόφρονα ἑτεροδιδασκαλίαν, τοῦ ἐξεῖναι ὀμνύειν ἀπολύτως τοὺς ὀρθοδόξους Χριστιανούς, ὡς ψυχικῆς διαφθορᾶς τοῦ Χριστωνύμου πληρώματος παραίτιον, διὰ τὴν εἰσαγομένην καταφρόνησιν τοῦ φοβεροῦ χρήματος τοῦ ὄρκου, (οἷαν καὶ αὐτὴ ἡ μνημονευθεῖσα καινοφανῆς ἐγκύκλιος ἐν τοῖς κατ' αὐτὴν τόποις ἀπαθρηνεῖ γενομένην, καὶ τὰς ἐκεῖ πλημμυρησάσας παραβάσεις τῶν ἐν τοῖς δικαστηρίοις ὄρκων, καὶ παντοίας ἐπιορκίας καὶ ψευδορκίας φρικτῶς ἐκτραγωδεῖ καὶ περισαλπίζει), καὶ ὡς ἀντιβαίνουσαν τῇ Θεῖα ἐντολῇ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, καὶ ταῖς λοιπαῖς Ἀποστολικαῖς καὶ Πατρικαῖς διατάξεσιν ἀντιστρατευομένην, καὶ ὅλως πολεμίαν τῇ ὀρθῇ καὶ ὑγιαίνουσῃ διδασκαλίᾳ τῆς ἁγίας καὶ ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως, ἀποκηρύττει ἀρδην καὶ ἀποσκυβαλίζει, καὶ μηδεμιᾶς παραδοχῆς καὶ προσοχῆς ἀξίαν τῷ Χριστωνύμῳ πληρώματι ἀποφαίνεται. Κοινῇ δὲ ὁμοφώνῳ γνώμῃ τῶν Ἀγιωτάτων Ὀρθοδόξων Πατριαρχῶν, καὶ τῶν Ἱερωτάτων Ἀρχιερέων, διὰ τοῦδε τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Αὐτῆς Ἐγκυκλίου Γράμματος θεσπίζουσα καὶ ὀριζομένη συνωδᾶ τῇ

Θεῖα διακελεύσει τοῦ Σωτῆρος, καὶ ταῖς Ἀποστολικαῖς καὶ Πατρικαῖς ἀποφάσεσιν, ἀθέμιτον ὅλως παρὰ τῇ ἁγίᾳ καὶ ἀμωμῆτῳ ἡμῶν πίστει διακηρύττει τὸ ὀρκίζεσθαι τοὺς εὐσεβεῖς Χριστιανούς, εἴτε κατ' ἰδίαν, εἴτε καὶ ἐν δικαστηρίοις. καὶ πάντας τοὺς ἅπανταχοῦ ὀρθοδόξους αὐτῆς λαοὺς νοθεῖ ἀπέχεσθαι ὅλως καὶ φυλάττεσθαι παντὸς ὄρκου. τὰς δὲ προσπιπτούσας διαφορὰς διαλύειν εἰρηνικῶς, καὶ μῆτε ὄρκον ἐπάγειν τοῖς ἀδελφοῖς, μῆτε παρ' αὐτῶν ἀντιλαμβάνειν, ἀρκουμένους τῇ ἐν φόβῳ Θεοῦ μαρτυρίᾳ τῆς ἑαυτῶν συνειδήσεως, καὶ τὴν ἐν Χριστῷ εἰρήνην πολὺ μᾶλλον προτιμῶντας, ἢ διαπληκτίζεσθαι μαχομένους ἐν τοῖς δικαστηρίοις, κατὰ τὸ Ἀποστολικόν. “Ἦδη μὲν οὖν ὅλως ἥττημα ἐν ὑμῖν ἐστίν, ὅτι κρίματα ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν. διατὶ οὐχὶ μᾶλλον ἀδικεῖσθε; διὰ τί οὐχὶ μᾶλλον ἀποστερεῖσθε; ἀλλὰ ὑμεῖς ἀδικεῖτε καὶ ἀποστερεῖτε, καὶ ταῦτα ἀδελφούς. Ἦδὲ οὖν τοὺς προβαλλομένους τὴν ἐκ τῆς Ῥωμαϊκῆς νομοθεσίας ἔκπαλαι κεκρατηκυῖαν διάταξιν, ὀμνύειν ἐπὶ τῶν Θείων Εὐαγγελίων τοὺς δικαζομένους ἐν τοῖς δικαστηρίοις πρὸς πίστωσιν τῶν παρ' αὐτῶν λεγομένων, ἔστι μὲν εἰπεῖν ὅτι καὶ διατάγματα πάλιν τῶν ὀρθοδόξων Βασιλέων κωλύουσι τοὺς Χριστιανούς ἀπὸ τοῦ ὄρκου. οὕτω τὸ διάταγμα τῶν τριῶν Αὐτοκρατόρων, Βασιλείου, Κωνσταντίνου καὶ Λέοντος, ἀντὶ τοῦ ἐπὶ τῶν Εὐαγγελίων ὄρκου, θεσπίζει λέγειν τοὺς Χριστιανούς. “μάρτυς Κύριος ὁ Θεός, καὶ ὁ ἅγιος τόπος ἐν ᾧ ἵσταμαι, (ὁ θεῖος, δηλονότι, Ναός.) Ἦ δ' οὖν Ἐκκλησία τῇ μὲν εἰρημένη πολιτικῇ

Ῥωμαϊκῆ νομοθεσίᾳ ὑποχωρεῖ ἐξ ἀνάγκης ἀνε-
χομένη, εἶγε πρὸς μειζόνων κακῶν καὶ κινδύνων
ἀπαλλαγὴν καὶ οἰκονομίαν ἐπιβάλλοιτο παρὰ τῶν
πολιτικῶν νόμων ὄρκος (ὡς μήποτ' ὤφελε.) τοῦς
γε μὴν ἀναγκασθέντας ὑπὸ πολιτικῶν νόμων ὀρ-
κομοτῆσαι, πρῶτον μὲν παραγγέλλει καὶ εὐορκή-
σαντας ἐξευμενίζειν τὸ Θεῖον, καὶ αὐτῇ ὑπὲρ αὐ-
τῶν εὐχὰς καὶ δεήσεις προσάγει πρὸς τὸν μὴ ὀ-
μόσαι ὄλως ἐντειλάμενον Δεσπότην καὶ Κύριον,
ἵνα τῆς αὐτοῦ φιλανθρωπίας, "εἰ ὄρκῳ ὑπήχθη-
σαν,, τύχωσιν· ἔπειτα δὲ τούτους εὐορκεῖν ἐ-
πιτάσσει, καὶ τὸν ἴδιον ὄρκον ἀπαράβατον δια-
φυλάττειν, ἀγνοῦς ἑαυτοῦς καὶ καθαροῦς διατη-
ροῦντας ἀπὸ πάσης ψευδορκίας τε καὶ ἐπιορκίας,
ὡς ἀπὸ ἀρνήσεως Θεοῦ. Τὸν δὲ ἱερόν αὐτῆς Κλη-
ρον, καὶ τοῦς τὸν σωτήριοι τῆς Μοναδικῆς πολι-
τείας ζυγὸν ἀραμένους, οὔτε κατ' ἴδιαν, οὔτε ἐν
τοῖς δικαστηρίοις, καὶ ἄν τε ὡς μάρτυρες, καὶ ἄν τε ὡς
διάδικοι παραστῶσιν, ὄρκον ὀμνύειν οὔτ' ἐπιτρέ-
πει, οὔτ' ἀνέχεται· δεινὸν γὰρ καὶ πέραν δεινοῦ,
εἴπερ ὁ τῶν Θεῶν Μυστηρίων Ἱεουργός, καὶ τοῦ
λαοῦ πνευματικῶς προϊστάμενος, καὶ τύπος αὐ-
τῷ καὶ ὑπογραμμὸς τῆς κατὰ Θεὸν ἀληθοῦς πο-
λετείας εἶναι τεταγμένος, καὶ τὸ κήρυγμα τοῦ
Εὐαγγελίου πεπιστευμένος, παραβαίνει τοῦτο δη-
μοσίως ὀρκωμοτῶν, καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν Θεῶν Εὐαγ-
γελίων ὀμνύων ἐναντίον ἀντικρυς τῆς "μὴ ὀμό-
σαι ὄλως,, Κυριακῆς ἐντολῆς· πῶς δὲ καὶ ἡ πνευ-
ματικὴ αὐτοῦ Ποιμαντορία τε καὶ διδασκαλία
τὸ ἀξιόπιστον ἔξει, εἶγε ἐν τοῖς βιωτικοῖς πρά-
γμασιν ὁ λόγος αὐτοῦ, καὶ τὸ Ναὶ καὶ τὸ Οὐ,

οὐκ ἔχει τὸ ἀξιόχρεων ἄνευ ὄρκου, ἐν καθαρᾷ συ-
νειδήσει, ὡς ἐπὶ Θεοῦ παρόντος καὶ ἀκούοντος,
πανδημῶς προφερόμενον; Μόλις τοῖς αἵρετικοῖς
Κληρικοῖς, ὡς ἔξω τῆς Ἐκκλησίας πεπλανημέ-
νοις ὁ τοιοῦτος πολιτικὸς ἐπετίθετο ὄρκος, ὅτε
τὸν λίβελλον τῆς αὐτῶν ὁμολογίας προσέφερον,
ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν, καὶ τὴν αἵρε-
σιν αὐτῶν ἀναθεματίζοντες, ὅπως ἐὰν πάλιν ἀ-
ποσκιρτήσωσιν, ὑπόδικοι ὦσι μὴ μόνον ταῖς Ἐκ-
κλησιαστικαῖς, ἀλλὰ καὶ ταῖς ἐκ τῆς πολιτικῆς
νομοθεσίας κατὰ τῶν ἐπιόρκων ποιναῖς. Διὰ ταῦ-
τα συμφώνως ταῖς Εὐαγγελικαῖς διατάξεσι, καὶ
ταῖς ἱεραῖς καὶ κανονικαῖς παραδόσεσιν εἴθισται
καὶ νενόμισται ἀνέκαθεν ἐν τῇ ἀγία τοῦ Χριστοῦ
Ἐκκλησίᾳ, ἵνα πάντες οἱ Ἱερωμένοι καὶ Μοναχοί,
εἴτε ἐπὶ μαρτυρία, εἴτε καὶ ὡς διάδικοι ἐν τοῖς
δικαστηρίοις εἰσκαλούμενοι, διαβεβαιῶσιν ἐπὶ
τῆς Ἱερατικῆς αὐτῶν καὶ Μοναστικῆς συνειδήσεως
περὶ τοῦ προκειμένου πράγματος, εἴτε καταφά-
σκοντες, εἴτε ἀποφάσκοντες. Ἔστι δὲ τὸ ἔθος
ἀρχαῖον καὶ Ἀποστολικόν, εἶγε καὶ ὁ θεῖος Παῦλος
λέγει. "Ἀλήθειαν λέγω ἐν Χριστῷ, οὐ ψεύδομαι,
συμμαρτυροῦσθαι μοι τῆς συνειδήσεως,, καὶ "Ἡ
γὰρ καύχησις ἡμῶν αὕτη ἐστὶ τὸ μαρτύριον τῆς
συνειδήσεως ἡμῶν· ἵνα ἢ παρ' ἐμοὶ τὸ Ναὶ, ναὶ, καὶ
τὸ Οὐ, οὐ. (β'. Κορινθ. 12. 17). Καὶ ἐπὶ δικαστηρίου
δὲ κρινόμενος ἔλεγεν, "Ἐγὼ πάση συνειδήσει ἀγαθῇ
πεπολίτευμαι τῷ Θεῷ,, (Πράξ. κγ'.) Ὁθεν καὶ Ἰ-
ωάννης ὁ ἀοίδιμος Πατριάρχης Κωνσταντινουπό-
λεως ἀθωούμενος πρὸς τὸν Πάππαν Κωνσταντι-
νον ἔγραφεν· " Αὐτὸ τὸ μαρτύριον τῆς συνειδή-

σεως ἡμῶν, ὅπερ καύχημα ἑαυτοῦ ὁ Θεῖος Ἀπόστολος διωρίσατο, προβαλλόμεθα εἰς παράστασιν τῆς ἀληθείας τῶν ἐξ ἡμῶν λεγομένων., (Συνοδ: Συλλ. Τ. 2. Σελ: 707.) Τὴν ἐν συνειδήσει ταύτην διαβεβαίωσιν φαίνεται νοῶν καὶ νόμος ἀρχαῖος λέγων περὶ τῶν Κληρικῶν: "Ἴνα κατὰ τὸ πρέπον Ἱερεῦσιν, ἐνώπιον Θεοῦ εἴπωσιν ἢ γινώσκουσιν., (Ἀρμενόπουλ.) καὶ ἄλλος δὲ νόμος Βασιλικὸς καὶ ῥητῶς διατάσσει ὅτι, "Ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν θεσμῶν καὶ τοῦ κανόνος οἱ Κληρικοί κωλύονται ὀρκωμοτεῖν., (Κωδ: Ἰουστινιαν: Βιβ: ἀ. Τιτ. γ. 25.) Τοῦτο καὶ ὁ ἀρχαῖος Νομοκάνων βεβαίωσι καὶ τοῦτον τὸν τῆς διαβεβαίωσης τύπον καὶ αἱ πολιτικαὶ νομοθεσίαι τῶν ἀπανταχοῦ τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐπισημοτάτων δικαστηρίων ἀντὶ ὄρκου διατάττουσιν ἐπὶ τῶν Κληρικῶν, ἄχραντον καὶ ἀμίαντον τὴν Ἱερωσύνην ἀπὸ τῆς δημοσίου παραβάσεως τοῦ Εὐαγγελίου διαφυλάττουσαι, καὶ τῆς ἐκ τοῦ ὄρκου τικτομένης πολλάκις ἐπιπορείας τὸν Ἀρχιερέα καὶ Ἱερέα καὶ τὸν Διάκονον τῶν τοῦ Θεοῦ Μυστηρίων ἐξασφαλίζουσαι, ἅμα δὲ καὶ τὴν ἐκ τῆς συνειδήσεως αὐτῶν διαβεβαίωσιν ἀντὶ ὄρκου πρὸς πίστωσιν ἰσοδυναμοῦσαν ἀποδεχόμεναι, ὡς ἐνώπιον Θεοῦ προσφερομένην. "Ἄ γὰρ ὡς ἐπὶ Θεοῦ παρόντας προφέρομεν, τοῦτο ἔχομεν ὄρκον ἡμεῖς., Καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος ἀποφαίνεται: "Ἐὰν δὲ ποτέ τις τῶν Κληρικῶν ψευδῆ βεβαίωσας ἐπὶ τῆς ἑαυτοῦ συνειδήσεως φωραθῆ, τὴν αὐτὴν τοῖς ἐπιποροῦσι παρὰ τε τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ παρὰ τοῖς πολιτικοῖς νόμοις ὑφέξει ποινήν. Οὐδένα γὰρ ἀ-

δικοῦντα οὔτε Θεῖος, οὔτε ἀνθρώπινος νόμος ἀτιμώρητον παραβλέπουσι., Διὰ ταῦτα ἡ ἀγία τοῦ Χριστοῦ Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, κηδομένη τῆς κοινῆς σωτηρίας τῶν πνευματικῶν αὐτῆς τέκνων, τοὺς τε λαϊκοὺς Χριστιανοὺς, ὡς προεῖρηται, νοθετεῖ φυλάττεσθαι παντοίως καὶ ἀποφεύγειν τὰς ὀρκωμοσίας: ἐὰν δὲ ποτέ τις ἀνάγκη, κατὰ τὴν πολιτικὴν νομοθεσίαν, τὸν ὄρκον αὐτοῖς ἐπιφέρῃ, εὐορκεῖν γοῦν αὐτοὺς ἀκριβῶς, καὶ ἀνωτέρους ἑαυτοὺς ἀπὸ πάσης ἐπιπορείας διατηρεῖν συμβουλεύει. Τοὺς τε φιλανθρώπους καὶ φιλοθέους πολιτικοὺς Δικαστὰς προτρέπεται καὶ παραινεῖ, διὰ τὸν Κύριον, μὴ ταχεῖς, μηδὲ συχνούς, μηδ' ἐπὶ σμικροῖς ἐπάγειν τοῖς δικαζομένοις τοὺς ὄρκους, ἵνα μὴ τὸ φοβερὸν τοῦ ὄρκου χρῆμα εἰς συνήθειαν ἐμπεσὼν καταφρονηθῆ, καὶ καταπλημυρία τὴν πολιτείαν ἐπιπορεία, ἐξ ἧς μοχθηρία παντοῖα καὶ ἀδικία καὶ ψεῦδος πηγάζει, καὶ ἀνομία τὸ τῶν νόμων σθένος ἐξαμαυροῦσα, καὶ τὸ πανώλεθρον δρέπανον τῆς Θείας ὀργῆς, ὅπερ ὁ Προφήτης ἐώρακε Ζαχαρίας, κατὰ τῶν ἐπιποροῦντων ἐπαγομένη. Ἰδίως δὲ τοῖς τοῦ Βήματος παραγγέλει καὶ διατάσσει, Ἀρχιερεῦσι τε καὶ Ἱερεῦσι καὶ Διακόνοις καὶ τοῖς Μοναχοῖς, ἀγνοῦς πάντη ἑαυτοὺς διατηρεῖν καὶ καθαρῶς ἀπὸ παντὸς ὄρκου, ἰδίου τε καὶ τοῦ πολιτικῶς ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἐπὶ τῶν θείων Εὐαγγελίων ἐπαγομένου. πιστοποιεῖν δὲ τοὺς διαδίκους καὶ δικαστὰς περὶ τοῦ προκειμένου πράγματος διαβεβαίωσιν ἐπὶ τῆς Ἱερατικῆς ἢ Μοναστικῆς αὐτῶν συνειδήσεως, ἐφ' ἣ καὶ πᾶς ὄρκος ἐστήρικται, καὶ προστέγειν

ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ Ποιμνίῳ, μήποτε ψυχολέ-
θρου σκανδάλου παραίτιοι γένωνται, δημοσίως πε-
ριπεσόντες εἰς τὴν ἀπηγορευμένην ὀρκωμοσίαν.
Εἰ δέ τις τῶν Ἱερωμένων ἢ Μοναστῶν, ἐναντία
τῆς Εὐαγγελικῆς καὶ Ἐκκλησιαστικῆς διατάξεως
ποιῶν, καὶ ὄρκον ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἐπάγων
ἢ ἀναδεχόμενος φωρατῆ, ὑπόδικος ἔσται βαρυτά-
ταις ἐπιτιμίαις, ὡς ἐναντίον τῷ θείῳ Εὐαγγελίῳ,
ὃ καταπεπίστευται, πανδήμως ἀντιφερόμενος, καὶ
τὰς ἱεράς καὶ κανονικὰς παραδόσεις καταπατῶν,
καὶ τὸ μέγα τῆς Ἱερωσύνης ἀξίωμα ἐνώπιον πάν-
των τῶν πιστῶν, ὡς οὐκ ἀξιόπιστον φέρων τὴν συ-
νείδησιν, καθυβρίζων, καὶ θύραν εἰς ἐπιπορκίαν, καὶ
κατ' αὐτὸ τὸ Θεῖον τάγμα δημοσίως διανοίγων, ἐφ'
ᾧ τὸς ἐμπεπτωκότας Ὁ Ἀποστολικὸς Κανὼν παν-
τελῶς ἀπογυμνοῦσθαι τῆς Ἱερωσύνης καὶ καθαιρεῖ-
σθαι θεσπίζει. Ἐπὶ τούτοις καὶ τὸ παρὸν ἐξεδόθη
Ἐκκλησιαστικὸν Ἐγκύκλιον, Ἀποφαντικὸν καὶ
Παραινετικὸν Γράμμα, πρὸς κοινήν τοῦ ὀρθοδόξου
Πληρώματος ὠφέλειαν καὶ πνευματικὴν ὁδηγίαν.

Ἐν ἔτει χιλιοστῷ ὀκτακοσιοστῷ τεσσαρακοστῷ ἐνάτῳ, κατὰ
μῆνα Ὀκτώβριον Ἐπινεμήσεως Η'.

- * Ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἄνθιμος ἐν Χριστῷ τῷ
Θεῷ ἀποφθάνεται.
- * Ὁ Ἀλεξανδρείας, Ἱερόθεος ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ συναποφθάνεται.
- * Ὁ Ἀντιοχείας Μεθόδιος ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ συναποφθάνεται.
- * Ὁ Ἱεροσολύμων Κύριλλος ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ συναποφθάνεται.
- * Ὁ Καισαρείας Παΐσιος.
- * Ὁ Ἐφέσου Ἄνθιμος.
- * Ὁ Ἡρακλείας Πανάρετος.
- * Ὁ Κυζίκου Ἰωακείμ.
- * Ὁ Νικομηδείας Διονύσιος.
- * Ὁ Χαλκηδόνος Ἱερόθεος.
- * Ὁ Δέρκων Νεόφυτος.
- * Ὁ Πρόεδρος Διδυμοτείχου
Μελέτιος.
- * Ὁ Κρήτης Χρύσανθος.
- * Ὁ Μεθύμνης Αὐξέντιος.
- * Ὁ Σερρών Ἰάκωβος.
- * Ὁ Σωζουαγαθουπόλεως Προκόπιος.

